

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः। अग्निः। त्रिष्टुप्।

प्र वो देवं चित्सहसानमग्निमश्वं न वाजिनं हिषे नमोभिः।

भवा नो दूतो अध्वरस्य विद्वान्त्मना देवेषु विविदे मितद्रुः ॥ ७.००७.०१

देवम्- द्योतनशीलम्। सहसानम्- सहनशक्तिसम्पन्नम्। अश्वं न वाजिनम्- तुरगमिव गतिशीलम्।

अग्निम्- पावकं सत्क्रतुम्। वः- त्वाम्। नमोभिः- अभिवादनैः। प्र हिषे- प्रहिणोमि। अध्वरस्य-

ध्वरविरोधिकर्मणः सर्वभूतहितकर्मणः। नः- अस्माकम्। विद्वान्- ज्ञानी। दूतः। त्मना- स्वतः।

भव। देवेषु। मितद्रुः- मितद्रवणशीलः सोमो रसः। विविदे- भवतैव ज्ञायते ॥१॥

आ याह्यग्ने पथ्या अनु स्वा मन्द्रो देवानां सख्यं जुषाणः।

आ सानु शुष्मैर्नदयन्पृथिव्या जम्भेभिर्विश्वमुशधग्वनानि ॥ ७.००७.०२

अग्ने। मन्द्रः- आनन्दकरः। देवानाम्- देवतानाम्। सख्यम्- मैत्रीम्। जुषाणः- सेवमानः।

शुष्मैः- स्वबलैः। पृथिव्याः- भूम्याः। सानु- उच्छ्रितप्रदेशं गिर्यादिकम्। नदयन्- शब्दयन्।

जम्भेभिः- दंष्ट्राभिः। ज्वालाभिः। विश्वम्- सर्वाणि। वनानि- अरण्यानि भौमभोगोन्मुखभावनानि।

उशधक्- कामयमानो दहन्। स्वाः पथ्या अनु- स्वमार्गानुसारेण। आ याहि- आगच्छ ॥२॥

प्राचीनो यज्ञः सुधितं हि बर्हिः प्रीणीते अग्निरीळितो न होता।

आ मातरा विश्ववारि हुवानो यतो यविष्ठ जज्ञिषे सुशेवः ॥ ७.००७.०३

प्राचीनः- सनातनः। यज्ञः। बर्हिः- दर्भासनं चित्तासनं वा। सुधितम्- सुष्ठु धृतम्। हि- खलु।

ईळितः- मन्त्रस्तुतः। न- च। होता- देवाह्वाता। अग्निः। प्रीणीते- प्रीयते। यविष्ठ- युवतम्। यतः।

सुशेवः- सुखकरः। जज्ञिषे- त्वं जातः। विश्ववारे- सर्वैर्वरणीये। मातरा- द्यावापृथिव्यौ। आ

हुवानः- पूजयन्। असि ॥३॥

सद्यो अध्वरे रथिरं जनन्त मानुषासो विचेतसो य एषाम्।

विशामधायि विशपतिर्दुरोणेऽग्निर्मन्द्रो मधुवचा ऋतावा ॥ ७.००७.०४

सद्यः- क्षणेन । अध्वरे- यज्ञे । विचेतसः- विशेषचेतनाः । मानुषासः- मनुष्याः । रथिरम्- रथिनम् ।
जनन्त- अजनयन् । यः । एषाम्- एतेषाम् । विशाम्- जनानाम् । विशपतिः- स्वामी । दुरोणे- गृहे ।
मन्द्रः- आनन्दकरः । मधुवचाः- मधुरवाक् । ऋतावा- प्रकृतिनियतिभूतसत्यवान् । अग्निः ।
अधायि- स्थापितः । ॥४॥

असादि वृतो वह्निराजगन्वानग्निर्ब्रह्मा नृषदने विधर्ता।

द्यौश्च यं पृथिवी वावृधाते आ यं होता यजति विश्ववारम् ॥ ७.००७.०५

यम् । द्यौश्च पृथिवी- द्यावापृथिव्यौ । वावृधाते- वर्धनं कुरुतः । यम् । विश्ववारम्- सर्वैर्वरणीयम् ।
होता- स्तोता । आ- आभिमुख्येन । यजति- पूजयति । सः । वृतः । वह्निः- वोढा । आजगन्वान्-
आगमनशीलः । अग्निः । ब्रह्मा- मन्त्रवान् । मेधावान् । उपासनवान् । नृषदने- नृणां सदने । विधर्ता-
विशेषधारकः । असादि- उपविवेश ॥५॥

एते द्युम्नेभिर्विश्वमातिरन्त मन्त्रं ये वारं नर्या अतक्षन्।

प्र ये विशस्तिरन्त श्रोषमाणा आ ये मे अस्य दीधयन्नृतस्य ॥ ७.००७.०६

ये । वारम्- श्रेष्ठम् । मन्त्रम् । नर्याः- नरहिताः । अतक्षन्- ससृजुः । अथवा ध्यानेन तनूकृतवन्तः ।
ये । श्रोषमाणाः- प्रसिद्धाः । विशः- जनान् । तिरन्त- अवर्धयन् । ये । मे- मदर्थम् । ऋतस्य-
प्रकृतिनियतिभूतसत्यम् । आ दीधयन्- आदीपयन् । एते- त इमे । द्युम्नेभिः- स्वद्युतिभिः । विश्वम्-
सर्वं जगत् । आतिरन्त- अवर्धयन् ॥६॥

नू त्वामग्न ईमहे वसिष्ठा ईशानं सूनो सहसो वसूनाम्।

इषं स्तोतृभ्यो मघवन्ध आनङ्ग्यं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ७.००७.०७

नु- क्षिप्रम्। सहसः सूनो- शक्तिज। वसूनाम्- सम्पदाम्। ईशानम्- ईश्वरम्। त्वाम्। अग्ने।
वसिष्ठाः- अतिशयेन चित्तवृत्तिस्तम्भकरा उपासका वयम्। वसु स्तम्भे। ईमहे- याचामहे।
स्तोतृभ्यः- मन्त्रविद्भ्यः। मघवद्भ्यः- हव्यवद्भ्यः। इषम्- काम्यम्। आनट्- प्रापयेः॥७॥

Dr. Rangraji